

**„Annyi titkom maradt...” című kiállítást
láttuk Szabó Magdáról a Petőfi Irodalmi
Múzeumban
2018. február 16.**

Az Ezüstnet Egyesület és a Bp. XI. kerület Újbuda 60 + érdeklődő tagjai Kodolányi Judit múzeumpedagógus kiváló tárlatvezetésével tekintette meg e remekbe szabott kiállítást.

Szabó Magda (1917-2007), Kossuth-díjas (1978), kétszeres József Attila díjas (1959, 1972) író, költő, műfordító, a Tiszántúli Református Egyházkerület főgondnoka (1985-1990), a Debreceni Református Teológiai Akadémia díszdoktora (1993), Debrecen díszpolgára (1977) előtt tiszteleg (2017.06.20-2018.07.01.).

Újszerűen, sok interaktív elemmel – családfa, életrajzi események, művek megjelenése, művek idegen nyelvre fordítása, felhajtható képek alatt elhelyezett személyes tárgyak, nyilatkozatok - megrendezett tárlat kurátorai: Borbás Andrea és Kiss Borbála, akik Tükör és kancsó címmel képeskönyvet állítanak össze a kiállítási anyag alapján.

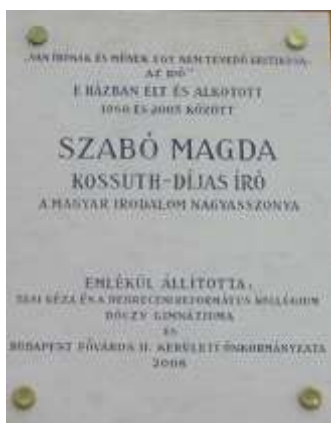
A kiállításnak egy tükör lehetne a szimbóluma. Ez a tárgy, ami a legtöbbször megjelenik a tárlaton. Egyfelől a maga konkrét valójában: láthatjuk az író nő édesanyjától, Jablonczay Lenkétől örökölt tükrét, láthatunk olyan fotókat a szerzőről, amint tükörbe tekint. Másfelől a tükörbe nézés – mely az irodalomban leggyakrabban a szembenézés, a reflexió szimbóluma, az önmegismerés eszköze – Szabó Magda önvallomásaiban is megjelenik. Önvallomásokban bővelkedik az életmű. A Mézescsók Cerberusnak kötet egy eszéjében így jön elő: „A tükör, amelyet a világ felé fordítottam, halálommal széttörik, csepei nyilván összeilleszthetők, összeszoríthatók lesznek valami keretbe, mégsem azt mutatják meg, ami voltam, vagy amit teremtettem. A tükör a szerző művész-volta miatt még hangsúlyosabb szerepet kap, hiszen a művészet a platóni kifejezés-fogalom elmélete szerint a valóság tükre. Szabó Magda életművében az önéletírás műfaja kap kiemelt hangsúlyt, melynek történetét a tükör az önelemzés iránti igény metaforájaként kíséri végig, mely műfaj sajátossága éppen a tükörbe nézés képessége.

Az önelemzés rendkívül erős vonulatot képez az életműben, nem csupán az önéletrajzi ihletésű regényekben van jelen, hanem az olyan személyes műfajokban is, amilyen az író nő naplója vagy levelezése. Ezeket az önmagára vonatkozó vallomásokat a látogatók az író nő portréinak képaláírásaiként olvashatják. Az író nő bizonyos művei illeszkednek egy önéletírói térbe: a kislány Szabó Magda nézőpontjából elbeszélte Ókút (1970), amely az elbeszélő életét a kisiskolás korig követi, az élet kilencedik évtizedében elmondott Für Elise (2002), az író életét az érettségi vizsgáig kíséri figyelemmel, a két regény előzményeként olvasható Régimódi történet (1977), mely az író nő édesanyjának története, mely Szabó Magda születésével zárul. Az önéletírói térbe tartozik A pillanat (1990), amelyet a szerző egyetlen hiteles életrajzi történeteként említ, ahol saját magát egy fiktív ókori latin lírikus és epikus szerzőként M. Sartorius Saboasként örökíti meg. „Megírtam benne mindent, amit életről, halálról, hazaszeretetről, politikáról, árulásról, gyávaságról, hősi magatartásról, élőkéről, holtakról, soha senkinek igazán meg nem mutatott önmagáról és az író kötelességéről tudtam, úgy, ahogy mesteremtől, Tacitustól tanultam, látszólag harag és indulat nélkül, valójában holtra keseredve, tele gyilkos indulattal, amelyet jól leplez a nyelv játékos ironiája.” Fontos eleme az önéletírói térnek a Szüret (1996) elbeszélő költemény, amelynek főszereplője a háromtagú család, amely elmenekül (1944), majd visszatér Debrecenbe. Az önéletírói tér részét képezi Az ajtó (1987) regény is, „míg készült, szüntelenül azt éreztem, hasztalan vettem papírra, senkit nem fog érdekelni Szeredás Emerenc, még

kevésbé az én nem is valami vonzó arcképemet rögzítő gyónás, mely összeforrt tükörcsepekből egybetákoltt keretbe szorítja az író és a megsérthetetlen, mégis megsértett igazságot.” Ide tartozik még férje, Szobotka Tibor (1913-1982) író, műfordító, irodalomtörténész halála után vezetett naplója, a Liber Mortis (2011), a Koncentrikus körök, a kötetben meg nem jelenő elbeszélése családjáról, gyermekkoráról, pályája kezdetéről.

Végül az önéletírói térbe tartozik jó néhány az írónővel készült interjú, melyek egy része Aczél Judit: Ne félj! (1997) és Kónya Judit: Szabó Magda, ez mind én voltam... (2008) kötetekben jelent meg. Olyan szerzőről beszélünk, aki rendszeresen önmagát avatja megértése tárgyává, újra és újraírva ugyanazt a történetet, a saját történetét, legtöbbször a gyermekora történetét, újra és újraalkotva az elbeszélő ént. Hiszen az emlékezés pozíciója lehetőséget ad az elbeszélőnek arra, hogy önazonosságát megváltoztatva újraélje egykori énjét, ami az identitás állandó újraalkotását feltételezi.

Az Agancsos nevű figura egy valódi középiskolás barátnő (Mikes Edit) az Ókút lapjain, a Für Elise Cili nevű főhőse a képzelt testvér, aki alteregóvá válik. Az ajtó házvezetőnője a legendás Szeredás Emerencia (a latin eredetű név jelentése: érdemekben gazdag), nem más, mint Szőke Julianna, aki a pasaréti lakás házvezetőnője (1960-1978), a tárlatvezető megemlíti, hogy hárman pihennek együtt a farkasréti sírhelyen.

Pasarét, Júlia u. 3.

Családi fotók: édesanyja ölében, a hivatalnok édesapa, érettségi tablókép, doktorrá avatás (1940), férjével, Aczél Judit: Ne félj! és Kónya Judit: Szabó Magda, ez mind én voltam...

A regényben leírt jellem tökéletesen fedi a valóságot. Juliska néni egy mogorva, szörnyen öltöző, nem túl szép, magát rendkívül keménynek és nyersnek mutató asszony, ám egyben igazi jótét lélek is, aki ugyan keveseket fogad a szívébe, de őket nagyon szereti. Amint a regénybeli alteregója, ő is csodálatosan süt, főz, ami nem csoda, hiszen fiatalabb korában a Gundel konyháján dolgozott. Finom ételeiben, lekvárjaiban mindig találtak egy-két macskaszórt, mivel a házvezetőnő több macskát tartott.

Szabó Magda házvezetőnője egész életében egy kriptára gyűjt. Ez meg is adatik neki, ám nem egészen úgy, ahogyan szeretne volna. Az írónő végakarata szerint Juliska néni urnáját is az íróházaspár sírjába helyezik át, mivel védett sírról van szó, a hatóságok azóta sem engedélyezték, hogy a sírkövön Szobotka Tibor és Szabó Magda neve mellett Szőke Júliáé is szerepeljen.

A nem életrajzi művek kapcsán is szerephez jut a tükör metafora, Szabó Magda életében az-által, ahogy az írónő tükröt mutat az olvasónak is, szembenézésre kényszerítve olyan témák esetében, amelyekkel kapcsolatban legszívesebben félrenéznénk.

Végezetül a következő összegző értékelést adom: A tanítás után költőnek induló, majd a próza minden műfajában (meseregény, ifjúsági regény – Abigél - regény felnőtteknek, drámák, esszék, tanulmányok, napló, levelezés) maradandót alkotó (54 kötet, ebből 9 megfilmesítésre kerül, műveit 42 nyelvre fordítják) író ma is a legnépszerűbb magyar művész, aki nem tör pálcat mások felett, de művei tanúságot tesznek, hogy ő az érték és a mérték. Szabó Magda privát történelmet felvonultató, „női” könyvei bestsellerek. A társadalom valamennyi rétegéből vannak olvasói. Júlia utcai lakása zarándokhely, ahogy Emerenc legendás ajtaja is.

A férfiról megszoktuk, hogy élete fősodrát a munka alkotja, mellette és mögötte lobog a szerelem. A hagyományos, klasszikus ábrázolás nem ismer ehhez hasonló nőtípust. Aszszony, aki férfimód viseli a terheket. A nők nagy része a család rabszolgájaként élt, él, és anélkül halt, hal meg, hogy valaha is megmutatta volna önmagát. A nagy többség elfogadja, mint katekizmust, hogy kezdetben teremté Isten az eget és a földet – aztán a nőt, abból a célból, hogy legyen mindig almás rétes. Ma már vidéken is sokkal kevesebb nő fullad zokszó nélkül a zsírosbödönbe. Eredmény az is, ha felismerik a maguk bezártságát, ha jajgatnak és láznak ellene.

Az élményeket lejegyezte: Győrfiné Dr. Buzási Anna

